МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГРОМАДЯНСТВО

НАЛІМОВА Валерія Андріївна - здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та права ПЗВО «Київський міжнародний університет»

УДК: 342.9
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-0531-3910
DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.33

У статті розглянуто особливості міграційних процесів як важливого чинника формування та розвитку законодавства про громадянство в Україні. В умовах глобалізації та зростання мобільності населення міграційні процеси стають дедалі більш актуальними не лише для державного управління, а й для правового регулювання.

Автори аналізують історичний контекст міграції в Україні, зокрема, вплив економічних, соціальних та політичних факторів на міграційні тенденції. Обговорюються питання, пов'язані з набуттям та втратою громадянства, а також правовими наслідками міграційних процесів для особистих прав та свобод громадян.

Одним з ключових аспектів статті є вивчення впливу міжнародного права на національне законодавство у сфері громадянства. У рамках цього аналізу розглядаються міжнародні зобов'язання України, які випливають із угод і конвенцій, що регулюють питання міграції та прав людини.

Стаття також містить пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства, щоб краще відповідати сучасним викликам, пов'язаним з міграційними процесами. Пропозиції стосуються необхідності гармонізації національних норм із міжнародними стандартами, зменшення бюрократичних бар'єрів для мігрантів та забезпечення правового захисту для осіб, які проживають в Україні на законних підставах. Загалом, стаття акцентує увагу на важливості інтеграції міграційних факторів у законодавчий процес, що стосується громадянства, аби забезпечити чітке правове регулювання в цій галузі та сфокусуватися на потребах сучасного суспільства.

Ключові слова: міграційні процеси, громадянство, національне законодавство, права людини, державне управління, міжнародні стандарти, глобалізація, мігрант.

Постановка проблеми

Вибір теми дослідження зумовлений глобалізацією, у якій значно зростають потоки людей, що, у свою чергу, створює нові виклики і можливості для держав. Міграційні процеси сьогодні займають важливе місце у світовому контексті, впливаючи на соціальні, економічні та політичні аспекти розвитку держави. Взаємозалежність країн вимагає від законодавства адаптації до змін, які відбуваються на міжнародному рівні, особливо угод, що регулюють права мігрантів і їх інтеграцію.

Міграція вважається процесом заміни постійного місця проживання людини або соціальних груп, які переміщаються в інший регіон чи іншу країну. Міграційний процес щільно поєднаний як з горизонтальною, так і з вертикальною мобільністю, тому що будь-яка мігруюча особа, крім переходу в іншу суспільну категорію, прагне знайти в новому місці кращі фінансові, суспільні політичні або соціальні обставини життя.

Міграційні процеси включають безліч подій, що тягнуть за собою зміну місця про-

живання. Вони мають бути контрольованими, чому сприяє завдання створення умов для зниження диспропорції в розміщенні населення та просторового розвитку країни [1,с.27]. Вивчення міграційних процесів має велике значення для розуміння сучасного соціально-економічного, політичного та культурного контексту в багатьох країнах світу:

- вони можуть заповнити нестачу робочої сили, сприяти інноваціям і технологічному прогресу, а також збільшувати споживчий попит;

- аналіз міграційних потоків може виявити важливі демографічні тренди, такі як старіння населення або зміни в структурі сімей;

- розуміння міграційних процесів допомагає державам утворити політику, що сприяє інтеграції мігрантів у суспільство, захисту їх прав.

Ключове значення міграційних процесів пов'язане з глобальними викликами, такими як зміна клімату, конфлікти, економічні кризи тощо. Їх дослідження дозволяє краще планувати реакцію на подібні виклики на рівні держав і міжнародних організацій. Розуміння міграційних процесів допомагає розробити більш зважену і гуманну політику, яка відповідає потребам як мігрантів, так і приймаючих країн.

Мета цієї статті полягає в розкритті ключових особливостей впливу міграційних процесів на формування та зміни в законодавстві про громадянство в різних країнах, зокрема України. Дослідження проводилось із застосуванням широкого кола методів наукового дослідження: комплексного аналізу, діалектичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, конкретно-історичний. Основним є теоретичний метод: синтез, аналіз та узагальнення наукової літератури та джерел для з'ясування теоретичних основ розвитку міграційних процесів. Комплексний аналіз нормативно-правових актів, міжнародних угод, звітів та наукових статей, що стосуються міграції та законодавства про громадянство, дозволив виявити основні тенденції та зміни в правовій сфері, пов'язані з міграційними процесами. Використання порівняльного методу надало можливості дослідити різні системи законодавства в інших країнах, аналізуючи їхню реакцію на подібні міграційні виклики. Формально-юридичний підхід передбачає дослідження правових норм на рівні Конституції та основних прав людини, що сприяє розумінню балансу між державними інтересами та правами мігрантів у контексті отримання громадянства. Теоретична цінність і новизна дослідження полягає у створенні нового знання про складні взаємозв'язки між законом, суспільством та економічними умовами, що формуватиме фундамент для соціальних змін та вдосконалення законодавства щодо громадянства в умовах нових викликів.

Стан опрацювання проблематики

На сьогодні дослідження міграційних процесів та їх вплив на законодавство про громадянство є активно досліджуваною галуззю, що привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Сучасний світ стикається з численними викликами, пов'язаними з міграцією – від міжнародних конфліктів до зміни клімату, що спричиняє нові міграційні потоки. Це, у свою чергу, відображається в потребі адаптації законодавства про громадянство в багатьох країнах. Такі зарубіжні дослідники, як Альберто П. (Alberto P. F), С.Рохлін (Susan Rohling), К. Івковіц (Katarina Ivković), досліджують міжнародні норми щодо мігрантів і біженців, а також їх вплив на внутрішнє законодавство країн Європейського Союзу, США та Балканського регіону, вивчаючи, як зміни в імміграційній політиці впливають на легітимність правового статусу мігрантів.

В українській юриспруденції питання впливу міграційних процесів досліджували: В. Андрієнко, І. Яковюк, О.Бондаренко, Н. Валюшко, С. Варланов, А. Грабильніков, М. Яценко, Ю. Битяк, В. Муравйова, Т. Головко та інші. Наприклад, Т. Головко у своїх роботах зосереджується на впливі міграційних потоків на правові системи України, зокрема на розробку нових норм, що регулюють статус мігрантів і питання надання

громадянства. Інший дослідник, Олег Бондаренко, проводить аналіз міграційної політики України та її впливу на соціальні аспекти, включаючи права людини та інтеграцію мігрантів у суспільство. М. Яценко досліджує гендерні аспекти міграції та їхній вплив на законодавство, зокрема в контексті охорони прав жінок-мігрантів.

Попри ці напрацювання, єдиного узагальнюючого дослідження міграційних процесів в контексті законодавства про громадянство не було виконано, що підтверджує актуальність обранного напряму для ефективного управління міграцією та покращення законодавства в цій сфері.

Виклад основного матеріалу

Дослідження міграційних процесів у контексті законодавства про громадянство привертає увагу багатьох учених, які намагаються зрозуміти, як міграція впливає на інституційні та правові зміни в різних країнах. Масові міграції можуть породжувати нові виклики та можливості для держави, що змушує законодавців переглядати і вдосконалювати правила призначення та збереження громадянства.

Міграція вважається процесом заміни постійного місця проживання людини або соціальних груп, які переміщаються в інший регіон чи іншу країну [2]. Традиційно розпізнають міграцію міжнародну та внутрішню. І той, і інший види міграції вважаються натуральними і типовими до конкретних меж. Якщо кількість мігрантів перевищує певний рівень, кажуть, ніби міграція стає зайвою, і розглядають її ніби погане явище. Зайва міграція може призвести до зміни демографічного складу регіону, до нестачі або, навпаки, до надлишку робочої сили, до некерованого підйому міст, поганим змінам у культурі регіону та ін.

Міграція, як елемент суспільного середовища, діє на громадську політичну систему, деструктуруючи утворені суспільні, політичні та соціальні зв'язки, стаючи джерелом соціальної та міжетнічної напруженості. Беручи до увага різноманітність і несумісність міграційних потоків, великий обсяг зміщуваних мас населення у світі, в умовах сьогодення міграційні процеси вийшли за межі самостійної системи. Це поняття включає різні групи осіб, наприклад: трудові мігранти, нелегальні іммігранти, міжнародні студенти тощо.

Сучасні міграційні процеси розгортаються на тлі глобалізаційних змін. Глобалізація дуже складний процес, який має безліч дефініцій, кожна з яких відкриває якийсь один аспект цього феномена, розглядає цей процес з того чи іншого боку. Міграційні процеси ведуть до ускладнення та модифікації соціальних суспільних політичних інститутів, мови, культури, модифікацій поведінки в державах, які приймають, так і за допомогою зворотних взаємозв'язків у державах виїзду. Національні кордони все менш і менше відокремлюють одну державу від іншої, а навпаки, стають каналами злиття різних правових структур. Вона може мати різні причини, форми і наслідки. Наприклад, міграція може бути викликана різними факторами, такими як економічні перспективи, політичні турбулентності, конфлікти, природні катастрофи, пошук кращих умов праці та життя, або збереження особистої безпеки.

Міграція завжди виникає між країнами, які мають соціально-економічні чи політичні проблеми, та країнами, що пропонують людям більш комфортне життя з погляду матеріального та соціального благополуччя. До останньої категорії країн відносяться країни Європи, які «відчинили свої двері» для іноземних громадян не лише з міркувань гуманізму, а й у цілях вирішення власних проблем, наприклад, демографічних (низький рівень народжуваності та загальне старіння населення, що особливо загострилися на початку XXI ст.). На інтенсифікацію міграційних потоків також значно впливає зростання чисельності населення в країнах, що розвиваються, зокрема, в Північній Африці, а також військово-політична обстановка на Близькому Сході та в Україні.

Міграція стала глобальним явищем, що впливає на всі країни світу. Глобальні та регіональні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй та Європейський Союз, співпрацюють для розробки політики та

стратегій управління міграцією. Саме тому цей процес вимагає регулювання з боку правових систем країн, що включає в себе законодавство про в'їзд, проживання, роботу, громадянство та права мігрантів.

Мігранти – це люди, які переїжджають з одного місця проживання до іншого з різних причин. Термін «мігранти» використовується для опису людей, які можуть переселятися в межах своєї країни (внутрішня міграція) або переселятися з однієї країни до іншої (міжнародна міграція) [3, с.95].

Міграційні процеси включають в себе різноманітні форми переміщення людей з однієї країни в іншу, такі як:

- економічна міграція – пошук кращих умов праці;

- політична міграція – втікання від переслідування або конфліктів;

- сімейна міграція – возз'єднання родин. Сучасні міжнародні міграційні процеси можна охарактеризувати як великомасштабні, глобальні та багатофакторні явища, що динамічно змінюють простір навколо себе і впливають на соціально-економічні процеси у світі.

Сучасне законодавство у сфері міграції розглядається як система нормативно-правових актів, що має багато ознак галузевої відокремленості у загальній системі українського законодавства. При цьому міграційне законодавство має комплексний характер, що обумовлено багатогранністю відносин, що складаються під час регламентації переміщень населення. Фактичні відносини у сфері міграції населення є предметом регулювання конституційного, адміністративного, трудового, цивільного та інших галузей українського права; для їх регламентації також використовуються засоби та методи різних галузей права. Одночасно з цим у правовому регулюванні міграції виявляються власні риси, правові інститути, підходи до регулювання, що характеризують його як самостійну частину правової системи.

Державне управління міграцією будується на певних принципах [4, 132-133]:

- принцип вибірковості щодо міграційних процесів повинен виявлятися в тому, що держава, регулюючи міграційні потоки, має орієнтуватися на професії, яких бракує в країні, направляючи потоки іммігрантів у це русло;

- принцип соціальної справедливості розкривається через реалізацію прав мігрантів, що належать їм не як громадянам держави, а як членам суспільства;

- принцип громадянської рівності прав полягає в забезпеченні всіх прав та законних інтересів громадян, незалежно від часу та способу отримання громадянства, незалежно від території проживання тощо;

- принцип безпеки стосується національної безпеки держави, яка здійснює активну міграційну політику. У силу ряду обставин, таких як проведена економічна політика, державний режим, держави сучасного світу розділилися на дві основні групи: приймаючі та відправляючі. Держави, що приймають, повинні особливо гостро піклуватися про свою національну безпеку, оскільки потоки мігрантів, що вийшли з-під контролю, можуть поставити її під загрозу (ускладнення криміногенної ситуації, стрімке зростання народжуваності, відсутність постійної роботи);

- принцип науковості передбачає проведення державою підтримки наукових розробок, концепцій, узагальнення досвіду іноземних держав у цій сфері, вироблення наукових положень, на основі яких прийматимуться нормативні акти;

- принцип законності стверджує, що будь-які правовідносини в міграційній сфері та за участю будь-яких суб'єктів повинні будуватися на неухильному дотриманні норм права – насамперед Конституції, Конвенцій, Рішень, Директив, а також ратифікованих державою міжнародних договорів.

Регулювання, яке здійснюється за допомогою блоку норм міграційного законодавства, носить інтегруючий характер, оскільки спрямоване на вирішення відповідних завдань на всіх рівнях територіальної організації держави. Предмет регулювання міграційного законодавства становлять відносини у сфері міграції. Проте коло цих відносин юридичною наукою остаточно не визначено. Загалом під міграційними відносинами розуміються суспільні відносини, що виникають у ході міграційних процесів.

Але такий підхід не розкриває сутнісних характеристик цих відносин та потребує з'ясування базового терміна – «міграція» [5, с.22]. Отже, міграція – це складний суспільний процес, що впливає на різні сторони соціально-економічного життя людства.

Указом Президента України від 30.05.2011 № 622/2011 та Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 482 «Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року» затверджено Концепцію державної міграційної політики України. У ній зазначено, що сучасні тенденції у сфері міграції в Україні зумовлені переважно економічними та соціальними факторами. Міграційна політика має певну самостійність, має свої цілі, завдання, правову базу [6].

Тенденції розвитку міграційної політики відображаються у властивих їй цілях та завданнях. Метою міграційної політики є:

- по-перше, створення міграційної ситуації, що сприяє вирішенню завдань у сфері соціально-економічного, просторового та демографічного розвитку країни;

- по-друге, підвищення якості життя її населення, забезпечення безпеки держави, захисту національного ринку праці, підтримання міжнаціонального та міжрелігійного миру та згоди в українському суспільстві;

- по-третє, захист та збереження української культури, української мови та історико-культурної спадщини народу України, що становлять основу її культурного (цивілізаційного) коду та ін.

Завданнями міграційної політики є, передусім удосконалення правових, організаційних та інших механізмів, що регулюють та забезпечують міграційні процеси. Це стосується добровільного переселення на постійне місце проживання як співвітчизників, які проживають за кордоном, так і інших осіб, які здатні успішно інтегруватися в українське суспільство. Цілі та завдання міграційної політики стосуються, перш за все, іноземних громадян та осіб без громадянства, правовий статус яких законодавчо визначено.

Гостро стоїть завдання в'їзду до України та перебування на її території іноземних громадян, які бажають розвивати економічні, ділові, професійні, наукові, культурні та інші зв'язки. Цьому сприяє завдання створення умов для адаптації до правових, соціально-економічних, культурних та інших умов життя в Україні іноземних громадян, створення сприятливого режиму для вільного переміщення учнів, наукових та педагогічних працівників з метою розвитку науки, професійної освіти, підвищення рівня підготовки наукових кадрів та спеціалістів.

Міграційна політика заснована на Конституції України, загальновизнаних засадах та нормах міжнародного права, нормативно-правових актах, що регулюють міграційну сферу діяльності в межах своєї компетенції. Конституція України є основним нормативним актом, що проголошує основні ідеї, на яких засновані всі галузі права, відповідно до яких здійснюють свою діяльність органи державної влади.

Відповідно до Конституції України [7] і Закону «Про громадянство України» [8] Президент України приймає рішення про:

- прийняття до громадянства України іноземних громадян та осіб без громадянства;

- поновлення у громадянстві України;

- вихід з громадянства України;

- втрату громадянства України.

Правовою базою міграційної політики та формою її закріплення є законодавчі та нормативно-правові акти України, а саме:

1)Закон України від 07.06.2001 № 2491-III «Про імміграцію» [9].

2) Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [10].

3) Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII «Про зовнішню трудову міграцію» [11].

4) Закон України від 20.03.2023 № 2982-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав трудових мігрантів та боротьби з шахрайством у працевлаштуванні за кордоном» [12].

5) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 482 «Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року» [13].

Реалізація політики в цих сферах здійснюється шляхом застосування зазначених законів. Наприклад, предметом регулювання Закону України «Про громадянство України» від 18.01.2001 № 2235-III є принципи громадянства України та правила, що регулюють відносини, пов'язані з цим громадянством. Їм же визначено підстави, умови та порядок набуття та припинення громадянства [14].

Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII визначає поняття «вимушений переселенець» та «члени сім'ї вимушеного переселенця», називає підстави визнання їх такими та ін. При цьому, поряд з правами (отримання грошової допомоги на кожного члена сім'ї, проживання в центрі тимчасового розміщення вимушених переселенців, отримання харчування, користування комунальними послугами та ін.), закріплені також обов'язки. В тому числі проходження обов'язкового медичного огляду, повідомлення достовірних відомостей, необхідних для ухвалення рішення про надання їм статусу вимушеного переселенця [15]. Таким чином, основою міграційної політики є нормативно-правові акти, що регламентують процес зовнішньої та внутрішньої міграції.

Міграційна політика є складовою частиною внутрішньої та зовнішньої політики держави. У межах внутрішньої політики України вирішуються питання правового становища імігрантів, порядку їх перебування на території країни, обсягів запрошених імігрантів, їх соціалізації та забезпечення необхідних умов проживання, медичного та інших видів обслуговування. Одним із її напрямків є діяльність держави щодо протидії організації незаконної міграції.

Зовнішньополітичні аспекти міграційної політики пов'язані з міждержавними проблемами, визначенням та формуванням потоків емігрантів із зарубіжних країн, які мають намір прибути до України з метою навчання та праці.

Таким чином, міграційна політика – це заснована на Конституції України та нормативно-правових актах діяльність держави щодо регулювання зовнішньої та внутрішньої міграції, включаючи прийом, транзит та освоєння іноземних громадян та осіб без громадянства, спрямована на забезпечення національної безпеки України, захищеність, комфортність та добробут її населення.

Міграція населення стосується різних видів переміщень, заснованих на реалізації свободи пересування. Безумовно, не всі відносини, пов'язані з міграцією населення, потребують правового регулюванні, а лише найбільш важливі, суспільно значущі з них. Науковці звертають увагу на те, що «переміщення з рекреаційними цілями, на лікування або в короткострокові відрядження до міграції не належать». У той же час внутрішня (соціально-економічна) міграція, пов'язана зі зміною на тривалий час місця перебування або взагалі зі зміною місця проживання, не може залишатися непоміченою з боку держави та права [16, с.90].

Необхідно також погодитися з тим, що в результаті територіального переміщення суб'єкт не тільки набуває нового правового статусу, а й може його позбутися, наприклад, при виїзді як біженець у третю країну. Правовий статус може змінитися, зокрема, при закінченні терміну дії патенту або дозволу на трудову діяльністю та за їх не продовження, іноземний громадянин може опинитися в числі, які незаконно перебувають на території держави. Це означає, що внаслідок міграційного руху правовий статус суб'єкта не тільки купується, а також змінюється і припиняється [17,с.146].

З огляду на комплексний характер міграційне законодавство взаємодіє з іншими галузями українського законодавства. Так, міграційне законодавство найбільш тісно взаємодіє з конституційним законодавством України, насамперед такими його інститутами, як інститут права і свободи людини та інститут громадянства. Саме конституційними нормами встановлюється загальний правовий статус іноземних громадян. Так, відповідно до ст. 26 Конституції України, «іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також не-

суть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України» [18].

Найбільш тісна взаємодія спостерігається між імміграційним законодавством та інститутом конституційного законодавства, який розвивається і удосконалюється у зв'язку з міграційними процесами, законодавством про громадянство. Забезпечуючи зв'язок цих двох інститутів законодавства, держава отримує досить потужний важіль впливу на ті процеси, які багато в чому визначають його внутрішню та зовнішню політику. Інститут громадянства може виступати як стимул розвитку міграційних потоків в Україну, так і, навпаки, у випадку небажаності – їх зупинення чи скорочення. Безумовно, зв'язок цих двох інститутів – імміграційного законодавства та законодавства про громадянство – глибша, вона заснована на визнанні громадянської ідентичності, яка багато в чому пов'язана з культурними, національними традиціями, передачею особі прав, свобод, відповідальності. Як зазначається в науковій літературі, громадянство є інституційним виміром феномена громадянина, який має ще й соціокультурний зміст, оскільки зв'язок особи з суспільством становить основу зв'язку особи з державою [19, с.137].

Найбільшу питому вагу в системі міграційного законодавства займають норми, які стосуються адміністративного законодавства. Це обумовлено використанням значної кількості адміністративних процедур для регулювання міграційних процесів: контрольних, дозвільних, реєстраційних та ін. Можна також співвіднести міграційне законодавство з іншими галузями українського законодавства, оскільки правовідносини, що мають приналежність до конституційного, адміністративного, трудового, цивільного та інших галузей законодавства, можна розглядати одночасно і як міграційні правовідносини, «якщо в них проявляється елемент міграційної якості, тобто особливі права та обов'язки людини та відповідні права та обов'язки в органів та установ публічної влади, посадових осіб стосовно нього».

Вважаємо, що міграційні процеси не лише ставлять перед країнами виклики, але й відкривають можливості для покращення законодавства про громадянство, що враховує сучасні потреби та реалії глобального світу. Проблеми регулювання міграційних відносин, вектори досягнення збалансованого розвитку у вирішенні цих проблем повинні не тільки бути в центрі уваги держави, а й бути спеціальним предметом обговорення в суспільстві, що сприятиме підвищенню ефективності державно-правового регулювання міграційних відносин, посиленню впливу міграційних процесів на здійснення соціально-економічних перетворень та демографічних змін у країні.

Висновки

Виходячи із вищезазначеного, міграцію з юридичної точки зору, можна визначити як регульоване державою територіальне переміщення людей у межах адміністративних кордонів та за їх межами, з різних причин, за цільовою спрямованістю тягне постійну або тимчасову зміну місця проживання, пов'язану з придбанням, зміною та припиненням правового статусу суб'єктів. Базуючись на цьому визначенні, можна позначити предмет міграційного законодавства – суспільні відносини, що виникають у зв'язку із здійсненням міграції та державно-правовим регулюванням міграційних процесів.

Із вищенаведеного визначимо деякі засади, які показують, як міграційні процеси впливають на розвиток законодавства про громадянство:

- регулювання масового в'їзду та статусу біженців, оскільки масові міграції можуть призводити до потреби розробки нових правил для регулювання в'їзду та статусу біженців;

- політика натуралізації, адже з урахуванням потоків мігрантів може збільшуватися потреба у політиці натуралізації, що визначає процедури та критерії для отримання громадянства, країни можуть переглядати свої стандарти, щоб краще враховувати потреби та інтереси новоприбулих громадян;

- множинність громадянства, що передбачає розвиток політики, що сприяє інтеграції та захисту прав осіб, які мають громадянство двох чи більше країн;

- захист прав та обов'язків мігрантів, що включає створення механізмів для легалізації статусу мігрантів, забезпечення їхніх прав на працю та житло, а також інших аспектів інтеграції в нову країну;

- боротьба з нелегальною міграцією, оскільки зростання потоків нелегальних мігрантів може вимагати від законодавців введення нових або посилення існуючих механізмів боротьби з нелегальною міграцією: вдосконалення граничних контролів, зміцнення санкцій та поліпшення механізмів вигнання нелегальних мігрантів.

Отже, міграційні процеси є незаперечним чинником розвитку законодавства про громадянство, які вимагають від держав адаптації норм права для забезпечення прав людини, інтеграції мігрантів та реагування на глобальні зміни. Подальші дослідження та аналіз цих процесів допоможуть краще зрозуміти й вирішити виклики, з якими стикаються сучасні суспільства.

Література

1. Оліфер В. І., Жук В. О., Мосьондз С. О. Імміграційний контроль: підходи до вивчення. *Наук. вісник НАВСУ*. 2004. №2. С.22-27.

2. Міжнародна організація міграції в Україні. URL: https://ukraine. iom.int/uk/dani-ta-resursy (дата звернення:20.02.2024).

3. Шемшученко Ю. С. Юридична енциклопедія: в 6 т. Т. 5: П – С. Київ: Укр. енцикл., 2003. 736 с.

4. Палько В. І. Особливості правового регулювання заборони в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* Одеса: Гельветика, 2021. С. 132–138.

5. Оліфер В. І., Жук В. О., Мосьондз С. О. Імміграційний контроль: підходи до вивчення. *Наук. вісник НАВСУ*. 2004. №2. С.22-27.

6. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 12.07.2017 № 482-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text (дата звернення: 27.01.2025).

7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1 %80 #Text (дата звернення:28.01.2025).

8. Про громадянство: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text (дата звернення: 27.01.2025).

9. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text (дата звернення: 27.01.2025).

10. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/3773-17#Text (дата звернення: 27.01.2025).

11. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19 (дата звернення: 27.01.2025).

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав трудових мігрантів та боротьби з шахрайством у працевлаштуванні за кордоном Закон України від 20.03.2023 № 2982-IX URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-20#Text (дата звернення: 27.01.2025).

13. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 12.07.2017 № 482-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text (дата звернення: 27.01.2025).

14. Про громадянство: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text (дата звернення: 27.01.2025).

15. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 1706-18 (дата звернення: 27.01.2025).

16. Чехович С. Б. Юридичні аспекти міграційних процесів в Україні. Київ: Укр. центр правничих студій,2001. 288 с.

17. Жукова А. І. Правове регулювання працевлаштування іноземців на території України. *Економіка, фінанси, право*. 2011. № 5. С. 146-149.

18. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1 %80 #Text (дата звернення:28.01.2025).

19. Верланов С. О. Стандарти економічних та соціальних прав людини у Європейському Союзі та Раді Європи: взаємозв'язок і співвідношення. *Право України*. 2008. №5. С.137-141.

MIGRATION PROCESSES AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF CITIZENSHIP LEGISLATION

The article examines the features of migration processes as an important factor in the formation and development of legislation on citizenship in Ukraine. In the context of globalization and increasing population mobility, migration processes are becoming increasingly relevant not only for public administration, but also for legal regulation.

The authors analyze the historical context of migration in Ukraine, in particular, the influence of economic, social and political factors on migration trends. Issues related to the acquisition and loss of citizenship, as well as the legal consequences of migration processes for the personal rights and freedoms of citizens, are discussed.

One of the key aspects of the article is the study of the influence of international law on national legislation in the field of citizenship. As part of this analysis, Ukraine's international obligations arising from agreements and conventions regulating migration and human rights issues are considered.

The article also contains proposals for improving national legislation to better meet modern challenges related to migration processes. The proposals concern the need to harmonize national norms with international standards, reduce bureaucratic barriers for migrants, and provide legal protection for persons residing in Ukraine legally. In general, the article emphasizes the importance of integrating migration factors into the legislative process related to citizenship in order to ensure clear legal regulation in this area and focus on the needs of modern society.

Keywords: migration processes, citizenship, national legislation, human rights, public administration, international standards, globalization, migrant.